

Hana Benediková

Ako k nám prišla bájka

Kedysi veľmi, veľmi dávno bola ďaleko na juhu krajina zvaná Frýgia. V tejto krajine sa narodil človek — otrok, ktorému dali meno Ezop. Nielenže z neho vyrástol človek nevýslovne škaredý, ešte k tomu bol aj nemý. Hoci srdce mal dobré a ušľachtilé, nik ho nemal rád. Jeho odpudzujúci zjav a nemota vyvolávali v každom odpor, všetci mu spôsobovali zlo, trápili ho, zvažovali naňho všetky viny a zneužívali, že sa nemôže brániť. Legenda hovorí, že raz vo sne navštívila Ezopa bohyňa Isida s deviatimi múzami a obdarila ho hlasom s najlepšou rečou. Bola to vraj odmena za to, že pomohol ich zablúdenej družke nájsť správnu cestu. Ezopova ohavnosť už nebola taká ohavná — vyvážil ju dar múdrej reči. Jeho príbehy — bájky — učili aj mudrcov. Svojou múdrosťou si mrzký otrok vykúpil slobodu.

V legendách vystupuje múdry otrok Ezop ako ľudový hrdina, rozumnejší a dôvtipnejší ako všetci vtedy žijúci mudrci. Jeho múdrosť však bola nielen užitočná, ale pre niektorých ľudí aj nebezpečná, pretože ohrozovala ich moc. A tak ho nakoniec delfskí kňazi falošne obžalovali z krádeže, odsúdili na smrť a vrhli do priepasti.

Do pamäti vekov sa Ezop zapísal ako prvý tvorca bájky. Jeho prozaické bájky dlho kolovali ústne, zapisovali sa až oveľa neskôr (v 3. stor. n. l.).

Mnohé z ezopských bajok vošli natrvalo do európskej bájkovej literatúry a dnešný čitateľ ich pozná zo spracovania La Fontaina (čítaj lafonténa), Lessinga a Krylova. Vďaka dôraznému výchovnému ponaučeniu niektoré z bajok prešli do ľudovej slovesnosti rozličných národov ako rozprávky (napríklad o kozliatkach) a stali sa trvalou súčasťou literatúry pre deti.

Bájka — príbeh, kde zvieratá a rastliny vystupujú ako ľudia — sprevádza človeka celým životom. Dieťaťu prináša morálne ponaučenie, dospelému človeku so skúsenosťami pridáva ešte čosi navyše — smiech. V bájke sa človek stretáva so sebou samým ako v zrkadle, učí sa, ako si vo svete počínať, ako žiť. Ako víťaziť nad zlom dobrom, nad klamstvom pravdou a nad lenivosťou prácou.

(Úvod ku knihe Kohút a líška)